

CESARE PAVESE

YAŞAMA
UĞRAŞI

GÜNLÜKLER 1935-1950

GÜNLÜK

Çeviri: CEVAT ÇAPAN

8.
BASKI

CESARE PAVESE
YAŞAMA
UĞRAŞI
GÜNLÜKLER 1935-1950

Il mestiere di vivere: Diario 1935-1950, Cesare Pavese

© 1952, Giulio Einaudi editore, Torino

© 2000, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2000

8. basım: Nisan 2015, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaası

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16, Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-0005-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CESARE PAVESE
YAŞAMA
UĞRAŞI
GÜNLÜKLER 1935-1950

GÜNLÜK

Çeviri

Cevat Çapan

Cesare Pavese'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Tepedeki Ev, 1995

Yoldaş, 1996

Leuko İle Söyleşiler, 1996

Ay ve Şenlik Ateşleri, 1997

Senin Köylerin, 1998

Güzel Yaz, 1998

Yalnız Kadınlar Arasında, 1998

Ağustosta Tatil, 1999

Tepelerdeki Şeytan, 2000

Geceleri, Sokaklarda, 2015

CESARE PAVESE, 9 Eylül 1908'de Torino yakınlarında, Santo Stefano Belbo köyünde doğdu. Yaz aylarını bu köydeki çiftliklerinde geçirdiği için bu köy ve çevresindeki kırlar, tepeler Cesare Pavese'nin ilk şiirlerine ve olgunluk döneminin en başarılı romanı olan *Ay ve Şenlik Ateşleri*'ne esin kaynağı oldu. Torino Üniversitesi'nde edebiyat okudu. İngiliz ve Amerikan edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1933'te kurulan Einaudi Yayınevi'nde görev aldı, anti-faşist çalışmaları yüzünden 1935'te tutuklandı, bir yıl hapis yattı. 1950'de yazarlık hayatının doruğuna ulaştı, ama özel hayatında yalnız ve bunalımlıydı. 1950'de *Güzel Yaz (Tepelerdeki Şeytan, Yalnız Kadınlar Arasında ve Güzel Yaz*'ın bir arada yayımlandığı kitap) adlı kitabına verilen Strega Ödülü'nü aldıktan sonra Torino'da bütün özel kâğıtlarını yok etti ve bir otel odasında uyku hapı alarak yaşamına son verdi.

CEVAT ÇAPAN, 1933'te Kocaeli'nde doğdu. Robert Kolej ve Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra, İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Daha sonra Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Boğaziçi, Anadolu ve Marmara üniversitelerinde dersler verdi. 1996'dan bu yana Yeditepe Üniversitesi'nde öğretim üyesi. *Dön Güvercin Dön* adlı şiir kitabıyla 1986 Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı. *Doğal Tarih, Sevda Yaratan ve Ne Güzel Yolculuktan Aklımdan Çıkamaz* adlı şiir kitapları yayımlandı. Dünyanın önde gelen şairlerinin yapıtlarını dilimize kazandırdı, dünya şiiri antolojileri yayımladı.

Casere Pavese'nin *Yaşama Uğraşı* adlı günlüğünü 70'li yılların başında A.E. Murch'ün *Business of Living* adlı İngilizce çevirisinden Türkçeye aktarmıştım. İngilizce baskısını İtalyanca aslıyla karşılaştırdığımda, bazı bölümlerin eksik olduğunu gördüm. Pavese'nin bütün yapıtlarını yayımlamaya başlayan Can Yayınları daha önce beş baskı yapan bu kitabı yeniden basmayı kararlaştırınca, eksik bölümleri değerli çevirmen Kemal Atakay, İtalyancadan çevirerek bu önemli yapıtın eksiksiz çıkmasını sağladı. Bu çabası için kendisine teşekkür ederim.

CEVAT ÇAPAN

İçindekiler

İtalyan yayımcının notu.....	13
Mesleğin gizleri (Ekim-Aralık 1935 - Şubat 1936, Brancaleone)	15
1935	17
1936	40
1936	48
1937	69
1938	101
1939	180
1940	207
1941	261
1942	281
1943	299
1944	328
1945	358
1946	369
1947	391
1948	411
1949	433
1950	460

Mesleğin gizleri
(Ekim-Aralık 1935 - Şubat 1936,
Brancaleone)

1935

6 Ekim

En son şiirlerimden bazılarının inandırıcı oluşu, bunları her gün artan bir çekingenlik ve isteksizlikle yazdığım gerçeğini hiçbir bakımdan gölgeleyemez. Kimi zaman büyük bir yoğunluğa erişir bendeki yaratma sevinci, ama bunun bile herhangi bir önemi yok artık. Şiir kalıplarını kullanmakta edindiğim ve bir yığın hammadeden tamamlanmış bir eser çıkarmanın sevincinden beni yoksun bırakan, kolaylıkla ya da günlük yaşantıya duyduğum ve belli birtakım şiirleri düşünmeme yoğun bir coşkunluk katan ilgiyle açıklanabilir bu iki nokta.

Sonra şunu da düşünmek gerek: Uğraşmak her gün biraz daha boş ve anlamsızmış gibi geliyor bana; sonunda ya durmadan aynı hava çalınıyor ya da söylenecek yeni şeyler, bunları söyleyebilecek yeni anlatım yolları bulmak için uzayıp giden bir arayışın meyveleri çıkıyor ortaya. Ta başından, şiire yoğunluğunu veren, aslında o güne kadar sezilemeyip birden çıkar yol olduğu anlaşılan iç değerlerdir. Bugün her şeyi gözden çıkarırcasına çılgın bir yenilik düşkünlüğüne karşı son savunma dayanağımı, elimdeki görünüşte tekdüze ve süssüz anlatım gücümün, iç yaşantımı açıklamada gene de en iyi araç olduğuna duyduğum sarsılmaz inançta buluyorum. Ama tarihte bulabildiğim örneklerin –iç değerlerin yaratıcılığı konusunda herhangi

bir örneğin ele alınmasına izin verilirse– hepsi bana karşı.

Oysa bir zamanlar, şiir yazarak organik bir açıklığa, kesinliğe kavuşturulması gereken bir kendi yaşantımın özü, tutku dolu, son derece yalın bir yığın konu vardı kafamda. Her çabam, ince de olsa, kaçınılmaz bir bağla o temel amaca yöneliyordu. Öyle ki, her şiirin tohumu ne kadar şaşırtıcı olursa olsun, yolumu yitirmediğimi biliyordum. Her zaman duyuyordum o ânın parçasını aşan bir şey yarattığımı.

Bir gün geldi, besleyici kaynaklarım bütün bütüne tükendi eserlerimde. Yazdığım sözleri düzeltip parlatmaktan başka bir şey yapamaz olmuştum artık. Öyle doğruyd ki bu –yaptığım işi inceledikten sonra daha iyi anlamıştım bunu– usta bir tekniği bir ruh haline uygulamak yetmiş gibi, daha derin şiir gerçekleri arama çabasını artık gereksinmiyordum. Bunun yerine, bir şiir soytarılığına çeviriyordum şiir uğraşımı. Başka bir deyişle, daha önceleri sezip uzak durduğum bir yanlışlığa düşünüyordum (güvenle, yaratıcı bir tazeliğe yazmayı da bu sezgiyle öğrenmiştim); dolaylı da olsa, kendi şairliğim üstüne şiir yazma yanlışlığıydı bu. “*Exegi monumentum...*”¹ Bundan böyle kendi içimden bir çıkış noktası aramanın boşuna olacağı duygusuydu bu karmaşık duruma ilk tepkim. Kendimi kesin ve eksiksiz olarak ilk anlatmaya başladığım “Güney Denizleri”ni² yazdığım günlerden bu yana yavaş yavaş yarattığım iç kişiliğimi, bir yazar olarak gelecekte beslenebileceğim bütün esin kaynaklarını hiçe indirgemenin ya da bunların niteliğinden kuşkulananmanın acısı pahasına, hiçbir zaman bile bile bir yana itemezdim. Şu anda duyduğum bu güçsüzlük karşısında, uygunluğunu

1. (Lat.) “Bir anıt diktim...” Horatius, *Odlar*, III, 30 (Ç.N.)

2. Pavase'nin *Çalışmak Yorar* adlı kitabının ilk şiiri. (Y.N.)

ve verimliliğini daha önce denediğim yöntemlere ve her buluşu, önem kazanma gücüne göre, teker teker değerlendirerek düşüncelerimi yeniden gözden geçirme gerekliliğine bu yüzden boyun eğiyorum. Çünkü şiir, şiir üstüne konuşarak değil, uğrunda emek vererek ortaya çıkar.

Bugüne kadar, neredeyse bir saplantıyla, koşuk şiirle sınırladım kendimi. Neden bir başka türü denemiyorum? Yetersiz de olsa, bir tek karşılığı var bunun: Birtakım kültür kaygıları, duygular, biraz da alışkanlık yüzünden bırakmadığım bir yol bu. Sonra, özü yenilemek için biçim değiştirme düşüncesi acınası bir özenti gibi geliyor bana.

9 Ekim

Her şair tatmıştır acıyı, şaşkınlığı, sevinci. Büyük şiir karşısında duyduğumuz hayranlık, hiçbir zaman ondaki şaşırtıcı ustalıktan değil, içindeki yepyeni buluşlardan ileri gelir. Bir sıfatın daha önce birlikte görülmediği bir isimle yan yana getirildiğini gördüğümüzde heyecanlanıyorsak, bundaki incelik, yaratıcılık parıltısı, şairin ustalığı değil, bu birleşmenin aydınlığa çıkardığı yeni gerçeklerden duyduğumuz şaşkınlıktır bizi etkileyen.

İmgelerin etkileme gücü, üzerinde durulmaya değer bir konu. Sözgelimi, bir turnanın, bir yılanın ya da bir ağustosböceğinin; bir bahçenin, bir yosmanın ya da rüzgârın; bir öküzün, bir tazının, bir yol kavşağının biçimleri. Her şeyden önce uzun soluklu eserlere uygun imgelerdir bunlar, çünkü insanlara ilişkin önemli olguların titizlikle anlatılması sürecinde dış nesnelere şöyle bir bakıvermeyi temsil ederler. Derin bir soluk almak gibidirler, pencereden dışarı bakmak gibi. Süslü ayrıntılarına rağmen, sert, çok renkli bir bütünden yalnız en gerekli çizgilerle yontulmuş olmalarında yaratıcılarının bilinçaltı yalınlığını belli eden bir hava var. Basit düşüncelerin doğal sınırlılığını koyuyor-

lar ortaya. Açıkça ve dürüst bir tutumla bir araç olarak kullanıyorlar doğayı, anlatının özüne göre nitelikçe daha aşağı bir şey gibi. Bir oyalanma gibi. Şunu da söyleyeyim ki, geleneksel görüş bu. İmgelerin bir temanın temel özü olduğunu ileri süren benim görüşümse, bu düşünceye karşı. Neden? Biz kısa şiir yazıyoruz, başlangıcı ve sonu kendisi olan belli bir duyusu hemen bir anlam kalıbına döküyoruz da ondan. Bu yüzden, kısaltılmış konuşmamızın vurgusunu doğaya özgü birtakım iç dökmelerle¹ süslemek bizim işimiz değil. Yapmacıktan başka bir şey olmaz bu. Biz ya başka bir konuyla ilgilenir, doğayı bütün o bereketli imgeleriyle bir yana bırakırız ya da ilgimizi doğrudan doğruya doğal nesnelere üstünde toplarız. Bu durumda da pencereden dışarı bakmak bütün yapının özü olur. Ama öbür yazı türlerinde, günümüzde yazılmış uzun bir eseri –daha çok romanlar geliyor aklıma– düşünmek yeter; dizginleyemediğimiz düşçülüğümüz yüzünden, değişik anlatım yolları arasında doğal imgelere de yer verildiğini görürüz.

İmgelerle olay örgüsünü birleştirme konusunda eski ve yeni yazarlar arasında eşsiz biri varsa o da Shakespeare'dir. Shakespeare'in sanatı hem büyük bir düzene göre kurulmuştur hem de bütünüyle bir "pencereden dışarıya bakış"tır. En olmadık bir insan yaşantısından göz kamaştırıcı imgeler çaktırıırken, kendi duyusunu da büyük bir esinle yorumlayarak bir sahnenin, koca bir oyunun yapısını kuruverir Shakespeare. Oyun yazarı olarak insanlığın –daha sınırlı bir ölçüde de doğanın– her yönünü kapsayan ustalığıyla açıklayabiliriz bunu.

Elinin altında lirik parçalar vardır, bunlarla sağlam bir yapı kurar. Kısacası, dünyada benzeri olmayan bir biçimde, anlatı ile şiiri ayrılmaz bir bütüne dönüştürür.

1. Elyazısı metinde: eğlencelerimizi / iç dökmelerimizi. (Y.N.)

10 Ekim

Kendim için aydınlatmaya çalıştığım yeni tekniği bulduğumu düşünsek bile, bu tekniğin şurasında burasında başka tekniklerin tohumlarının bulunabileceğini de unutmamalıyız. Kendi anlatımımın başlıca niteliklerini açıkça görmeme engel oluyor bu düşünce. (Kendisine duyduğumuz tüm saygıya rağmen, Baudelaire'e karşı çıkarak şiirde her şeyin önceden kestirilemeyeceğini söyleyebiliriz. Yazarken, belli bir nedene bağlı olarak değil de, içgüdüyle bir biçim seçer kişi, nasıl olduğunu kesin bir netlikle bilmeden yaratır.) Olay örgüsünü nesnel bir yöntem yerine, imgeleme yetisinin ayarlı, ama gene de düşe dayanan kurallarına göre kurduğum doğru, amacım da bu zaten. Gel gelelim, ayarlamamanın sınırı nedir, düşe dayanan kurallara ne ölçüde önem vermeli, imgeleme yetisi nerede biter, mantık nerede başlar; küçük, şaşırtıcı sorunlar bunlar.

Bu akşam, ay ışığıyla aydınlanmış kızıl yarıların altında yürürken, Tanrı'nın burada somutlaşmasını, böyle bir temaya uyan bütün anıştırmalı imgeleriyle onu çizmenin ne büyük bir şiir olabileceğini düşündüm. Sonra böyle bir Tanrı'nın olmadığını hatırlayarak şaşırdım birdenbire. Biliyordum, iyice inanıyordum buna. Bu yüzden de, belki başka birisi yazabilirdi o şiiri, ama ben yazamazdım. Bu temayı kullanacak şairin şu kızıl kayalarda somutlaşan Tanrı'ya duyduğu inanç nasıl gerçek ve *all-pervading*¹ bir inanç olacaksa, gelecekte benim için de her konunun öyle anıştırmalı ve *all-pervading* bir niteliği olması gerektiğini düşündüm.

Neden hiçbir şey yazamıyordum ayın aydınlattığı

1. (İng.) Tümü kapsayan. (Ç.N.)

bu kızıl kayalar üstüne? Kendimden hiçbir şey yansıtmıyorlardı da ondan. Belirsiz bir tedirginliğin dışında hiçbir şey vermiyordu bu yer bana. Bu da bir şiir için hiçbir zaman yeterli bir neden olmamalı. Ama bu kayalar Piemonte'de olsaydı, onları kolayca hayal gücümün kapsamına sokar, bir anlam kazandırabilirdim. Şiirin başlıca temeli, daha şiir başlamadan şairin imgeleme yetisinde tohum olarak yaşayan o duygudaşlık bağlarının, o biyolojik saplantıların önemini bilinçaltı bir duyarlılıkla sezmehtir, demek de aynı kapıya çıkar.

Benim bile, konusu Piemonte'ye bağlı olmayan bir şiir yazabilmem gerekir elbet. Gerekir ama bugüne kadar yazamadım böyle bir şiir. Çevremle doğuştan gelen bağlarımın varlık kazandırdığı imgeyi yeniden işlemenin ötesine geçemedim demek ki. Başka bir deyişle, şair olarak sanatımda bir kör nokta, istemediğim, ama bir türlü de yok edemediğim, elle tutulur bir sınırlılık var. Gerçekten nesnel bir tortu mu bu, yoksa kanıma karışmış vazgeçilmez bir şey mi?

11 Ekim

Bütün bu imgelerim şu temel imge üzerindeki başarılı çeşitlemelerden başka bir şey değil mi acaba: Doğduğum yer nasılsa, ben de öyleyim. Ama o zaman da şairin kendisi cisimleşmiş bir imge, Piemonte'nin bölgesel ve toplumsal yanlarından ayrılmaz bir parça olurdu.

Şairin sözlerinin özü, birbirinin tamamlayıcısı olarak görüldüğünde, doğduğu yerle kendisinin güzel oldukları anlamını da taşıyacaktır. Hepsi bu mu? Bu mu yazgısal Quarto kıyısı?¹

1. Garibaldi'nin Sicilya seferi için yola çıktığı yer; Carducci'nin bir dizisine ironik gönderme yapıyor. (Y.N.)

Ya da bu daha çok Piemonte ile benim aramda, elimden geldiğince imgeler halinde, imge-anlatılar halinde biçim verip altını çizdiğim, kimi bilinçli, kimi bilinçdışı bir ilişkiler akımı olamaz mı? İnsanın kanıyla doğduğu yerin iklimi, havası arasında başlayıp beni ve öbür Piemontelileri tedirgin eden o ruhsal sıkıntıyla biten bir ilişkiler akımı olamaz mı? Manevi şeyleri maddi şeylerden söz ederek mi dile getiriyorum, yoksa tersini mi yapıyorum? Hem bu değiştirme, anıştırma, imgeleme işi “anıştırmalı ve *all-pervading* özümüzün” bir belirtisi olduğu ölçüde mi değer kazanıyor?

Sanatımın sadece bir Piemonte Uyanışı¹ olabileceği kuşkusuna karşı, Piemonte değerlerini genişletmek ve derinleştirmek gibi bir iyi niyetin varlığını ileri sürebilirim. Neye dayanarak mı söylüyorum bunu? Şuna: Yazdıklarım bir lehçe edebiyatının örnekleri değil. Lehçeye karşı içgüdümlü ve mantığımla ne kadar savaştım; yarım yamalak olacak bir iş değil bu – acı deneylerle biliyorum bunu! Benim yazdıklarım en sağlam köklere, ulusal ve geleneksel köklere dayanma çabasında; dikkatini dünya edebiyat akımlarına yöneltmek kaygısında, özellikle de bir zamanlar buna benzer bir gelişmenin farkına vardığım Kuzey Amerika’daki deneylerin ve başarıların bilincinde. Belki de Amerikan kültürünün beni artık hiç ilgilendirmedeği gerçeği, bu Piemonte görüşü açısından uzaklaştığımın bir belirtisi. Evet, öyle; hiç değilse bugüne kadar benimsediğim bakış açısından vazgeçtiğimi gösteriyor bu durum.

1. Kullandıkları lehçe ve kültürel farklılıkları nedeniyle, kendilerini diğer İtalyanlardan farklı gören Piemontelilerin, kullanım yaygınlığı azalan dillerini yeniden canlandırma çalışmaları kast ediliyor. (Y.N.)

15 Ekim

Gene de yeni bir çıkış noktası olması gerekir. Zihnimiz kendini belli bir yaratma çarkına kaptırdığında, bu çarktan kurtulmak için ona karşı çıkacak eşit bir güç gerekir ve ancak böyle bir güçle zihnin o tekdüze, kendini tekrar eden ürünleri yerine yepyeni tadı olan, denenmemiş bir aşının ürünleri verilebilir. Zihinsel çabanın yerini dıştan gelecek bir itkinin alabileceğini söylemek istemiyorum; söylemek istediğim, konuyla anlatım yollarını tümüyle değiştirerek yeni sorunlarla yüz yüze gelme gerekliliği. Zihin, yeni bir çıkış noktasına kavuşunca, elbette doğal coşkunluğunu yeniden elde edecektir, ama böyle itici bir yay olmadan her şeyi kalıplaşmış imge-anlatıya indirgeyen tembel alışkanlığımın sınırlarını aşmamam. Dış şey haline gelmiş içgüdünün yönünü değiştirebilmek ve böylece onları yeni buluşlara hazırlayabilmek için dıştan bir gücün gerekliliğini duyuyorum.

Bu dört yıllık şiir dönemini gerçekten yaşadıysam, daha iyi: Bu bana ancak daha büyük bir “inandırıcılık” ve daha iyi bir anlatım gücü kazandırır. Bu durum, başlangıçta bana eski dönemlerime döndüğüm, hatta söyleyecek bir şeyim olmadığı izlenimini de verebilir. Ama “Güney Denizleri”nden önce kendimi nasıl kaybettiğimi ve ancak dünyamı yarattıkça onu yeniden bulduğumu unutmamam gerek. Daha önce değil. Bununla birlikte, bugün karşı karşıya olduğum güçlükler daha az değil. *Çalışmak Yorar*'da gözümü açtığım günden sonraki bütün yaşantım işin içine giriyordu ve öyle mutluluk içindeydim ki, sanki madenden bir altın külçesini çıkarmayı deniyordum ve tabii hiçbir bıkkınlık duymuyordum. Benim için her şey keşfedilmeyi bekliyordu. Artık bu maden damarını yağma ettiğim için, yeni bir madene büyük umutlarla saldırmak için kendimi fazla tüketmiş ve kısıtlamış

hissediyordum. Bu toprakların her yanı aranıp taranmış, ölçülüp biçilmiş; bense özgünlüğümün nerede olduğunu biliyorum. Ayrıca, şiir öncesi sayısız girişimlerimde, düzyazı anlatı ve romanın olanaklarını bir yana itmiştim. Bu yolun güçlüklerini iyi biliyorum, üstelik ilk karşılaşmada yaşadığım yoğun sevinç de yok artık. Bununla birlikte, gene de geçmek gerekiyor o yolu.

16 Ekim

Şimdi, Piemonte ile aramdaki koşutluğu tasarladığım gibi açıkladığıma göre, şiirimin yeni havası nasıl olacak? Dağınık parçaları toparlayıp birleştirecek soyut, fakat aynı zamanda deneye dayanan değerler mi olacak? Yoksa bu hasattan yeni bir kitap mı meydana gelecek?

Bu hava, bu yeni değerler beni tarihte haklı gösterecek nitelikte olmalı. Öyleyse, ben gerçekte hangi tarihsel gelişmelere inanıyorum? Devrimlere mi? Ama eylem halindeki bir devrimin sözü edilmeye değer bir şiire esin kaynağı olmayışı bir yana, benim devrimlere karşı duyduğum ilgi de hiçbir zaman yüzeyde olmaktan öteye gitmedi. Elbette sorun, bir devrimin patirtısını, söylevlerini, kan dökücülüğünü ve başarılarını betimlemek değil, onun manevi havasında yaşayıp hayatı o açıdan gözleyip yargılamak olmalıdır. Ben böyle manevi bir uyanışı yaşadım mı? Hayır. Hele hayattaki eğilimim, insanları dönüşüm için kıskırtmaktan çok onlara her şeyi olduğu gibi benimsemeyi önermek olduğuna göre. Hayatı yeni bir açıdan inceleme düşüncesi ne kadar hoşuma giderse gitsin, bir devrimci olamayışımın nedeni de burada yatıyor. Ben ancak şiddete dayanan devrimci değerlerle değil de, başka tarihsel değerlerle karşılaşmayı umarak hayal gücümü elimden geldiğince kullanabilirim.

Bu da oldukça akla yakın bir şey. Söylenenlere göre,

günümüzde sadece zorlu devrimleri benimseyen akımlar var. Ama tarihte olan her şey devrimdir; yavaş yavaş ve barış içinde gerçekleşen bir yenilik, bir keşif bile. Öyleyse cehenneme kadar yolu var bu inceden inceye düşünülmüş söz cambazlığının, zora dayanan yollarla dönüşümler öneren söylevcilerin. (Bu söylevciler eylemi de başkalarından beklerler elbette!) Cehenneme kadar yolu var o çocukça bağırıp kalabalıktan biri olma gereksinmesinin! Ben tek tek her şiirde dile gelen küçücük bir buluşla yetinmeyi bilmeli, kendi doğamın bana kabul ettirdiği yazgıya alçakgönüllülükle boyun eğmekten duyduğum ruhsal dirilişi göstermeliyim. Bu da gene oldukça akla yakın bir şey. Tembellik ve korkaklık değilse tabii.

17 Ekim

Bu sabah tavşanla ilgili şiiri yeniden alıp bitirdim. Bir tavşanın üzerinde durulmaya değmez bir konu olduğu düşüncesiyle bir ara umutsuzluğa düşer gibi olmuştum. Direnip bu işi başardığım için belli bir hoşnutluk duyuyorum. Aslında bana öyle geliyor ki, düşüncelerim artık üzerlerinde uzun boylu durmadan, 10 Ekim'de sözünü ettiğim içgüdüsel tekniğe uyarak imgeler biçiminde ortaya çıkıyor. Korkarım bu da ya havayı ya da çalgıyı değiştirme zamanının geldiğini belirtiyor. Bunu yapmazsam, bir şiiri yazmadan önce o şiir üzerine eleştirel değerlendirmeyi kaleme almak zorunda kalacağım. "Prokrustes'in yatağı"¹ hatırlatan gülünç bir durum!

1. Yunan mitolojisinde adı geçen bir haydut. Efsaneye göre bir demir yatağı vardı; kurbanlarını bu yatağa yatırır, kısa olanları bacaklarından çeke çeke uzatır, uzunların ise bacaklarını keserdi. Bu nedenle "Prokrustes'in yatağı" deyimi katılık ve sertlik ile eşanlamlı olarak kullanılır. (Y.N.)

İşte gelecek için bulduğum formül: Daha önceleri, (ateşli coşkunu beğenilen) lirik üslubumla (ölçülülüğü ve imgeleri dikkati çeken) mektup üslubumdan bir karışım sağlamak için kendimi işkenceye soktuysam ve bunun sonucu da “Güney Denizleri” ile onun uzantısı şiirler olduysa, şimdi de *Çalışmak Yorar*’ın imgelemsel ve ahlakçı tutumunu, çılgın ve okurla gerçekçi bir bağ kurabilecek *pornoteca*¹ beğenisi ile uzlaştırmanın gizini bulmak zorundayım. Bu da, kuşkusuz, düzyazıyı kullanmak demek.

Çünkü (başka şeyler arasında) sanatçı için dayanılmaz bir şey varsa, o da başlama duygusunu yitirmesidir.

19 Ekim

16 Ekim’de yazdıklarımı okuyunca, Piemonte ile aramdaki koşutluğu açıkladığıma göre, bu ögenin gelecekte yazacağım şiirlerden eksik olmaması gerektiğini düşündüm. Çünkü, araştırmalarımın hiçbir sonucunun yitirmeyeceğini ve gelişmenin de insanın yeni yaşantılarını eskilerine katıp hepsini birden yoğurmasından başka bir şey olmadığını sanıyorum.

21 Ekim

*... sicut nunc foemina quaeque
cum peperit, dulci repletur lacte...*²

1. (İt.) Pornografi koleksiyonu. Pavese, *Çalışmak Yorar*’ın eki “Şairlik Uğraşı” adlı yazısında bu koleksiyondan söz eder. (Y.N.)

2. (Lat.) “... şimdi her kadın gibi / doğurunca tatlı sütle dolar...” (Ç.N.)

27 Ekim

*in gremium matris terrae praecipitavit.*¹

28 Ekim

Şiir, bir budalanın denize bakıp, “Tıpkı yağ gibi!” demesiyle başlar. Düz bir yüzeyin en iyi betimlenişi değildir bu elbet, ama aradaki benzerliği bulmuş olması bu sözü söyleyenin hoşuna gitmiş, bu gizli bağ onu heyecanlandırmış, bu gözlemine herkese duyurma isteği vermiştir ona.

Ne var ki, bu noktada kalmak da aynı ölçüde budalalık olur. Şiire böylece başlandı mı, anadüşünceyi sayısız çağrışımlarla zenginleştirip bir değer yargısına vararak ustaca bitirmeli.

Burada düşünceye dayanan tipik şiir ortaya çıkacaktır. Oysa, sanat eserleri çoğunlukla duygulardan –durgun denizin kesin betimlemesi– yaratılır, sonra bağıntılarının keşfiyle bu deniz yer yer köpürüp dalgalanır. Tipik şiir gerçeklikten uzak olabilir ve (biz nasıl mikroplarla yaşıyorsak) bu şiir de buraya kadar katışıksız benzetim parçalarından (duygu), düşüncelerden (mantık) ve rastgele bağıntılardan (şiir) meydana gelebilir. Bundan daha saltık bir birleşim ise belki de çekilmez ve budalaca² bir sonuç çıkarır ortaya.

1 Kasım

Sanatta duygunun sadece katışıksız benzetim parçası olması, yani durgun denizin kesin betimlemesi ol-

1. (Lat.) Toprak ananın kucığına koştu. (Ç.N.)

2. “Ve budalaca” sözü kalemle eklenmiştir. (Y.N.)

ması ilginç bir düşünce. Kesin derken, yalın bir dille, imgesel bağıntılara ve mantıksal yüklemelere yer vermeyen bir betimlemeyi kastediyorum.

Fakat imgelerden yararlanmayan bir betimleme tasarlanabilse de (böyle bir şeyi aslında dilin doğası yadsır), mantıksal düşüncenin ötesinde bir betimleme olabilir mi? Bir ağacın yeşil olduğunu söylemek bile, bir yargı değil mi? Ya da böyle beylik bir düşünceyle mantık arasında bağ kurmak gülünç görünüyorsa, o zaman beylik düşünceyle gerçek mantıksal yargı arasındaki sınırı nasıl çizeceğiz? Son sorunun yanıtını düşünörlere bırakıyorum. Gene de, duygunun, sözcüğün gerçek anlamıyla betimleme olduğundan kuşku yok. Bağıntılar keşfetmek üzere duyguları *kullanmak*, aslında bu deneyimleri akıl yoluyla geliştirmek demektir.

Peki, dilin doğasının imge kullanmama olanağını yadsıması ne demek? *Verde*¹ sözcüğünün Latince *vis*² sözcüğünden türemesi ve bitki örtüsünün gücüne gönderme yapması yerinde ve tartışılmaz bir bağıntı; ama tartışma götürmez bir başka nokta da, bu sözcüğün günümüz kullanımındaki yalınlığı ve hemen tek bir fikri anıştırması. *Arrivare*³ sözcüğünün bir zamanlar *approdare*⁴ anlamını taşıması ve bir zamanlar, “*L’inverno arrivava,*”⁵ demenin bir denizcilik imgesini kullanmak anlamına gelmesi, şimdi dile getirdiğimiz gözlemin mutlak nesnellliğini ortadan kaldırmaz. Şu halde açtığım parantez budalacaydı. Bundan iyisi can sağlığı.

1. (İt.) Yeşil. (Ç.N.)
2. (Lat.) Güç. (Ç.N.)
3. (İt.) Varmak, ulaşmak. (Ç.N.)
4. (İt.) Kıyıya yanaşmak, varmak. (Ç.N.)
5. (İt.) Kış yaklaşıyor. (Ç.N.)

XX. yüzyılın unutulmaz
yazarı Cesare Pavese, yazdığı
her satırla okurlarına kendi
acı meyvesini, şirini ve
melankolisini armağan etmişti.

İntiharı düşünen bir insan için en kötü şey kendisini öldürmesi değil, bunu düşünüp yapmamasıdır. İntihar düşüncesine –bir alışkanlık haline gelen intihar düşüncesine– yol açan manevi çöküntü kadar aşağılık bir şey yoktur. Sorumluluk, vicdan, irade gelişigüzel yüzüp durur bu ölü denizde, sulara gömülse bile rastgele bir akıntıyla yeniden ortaya çıkar.

Asıl başarısız insan, büyük işleri gerçekleştiremeyen değil –bunu kim başarmıştır ki– bir yuva kurmak, bir dostluğu, bir kadınla mutlu bir ilişkiyi sürdürmek, ekmek parasını kazanmak gibi küçük şeylerde başarısızlık gösteren insandır. Başarısızlığın en acısı budur.

Oysa başarısız bir hayat değildi görünen. Ülkesinin en büyük edebiyat ödüllü Strega'yı aldıktan birkaç hafta sonra bir otel odasında son verdi yaşamına Pavese... Belki de bu konudaki anahtar söz, "bir otel odasında"dır; yalnızlığını anlatırcasına... Belki satır aralarına gizlenen düş kırıklıklarındadır...

Yaşama Uğraşı yazarın direnişle, siyasal mücadeleyle, kırık aşklarla, gönül yorgunluğuyla, sırtından vurulmalarla, kızgınlıklarla geçen yaşamını, entelektüel birikimini anlattığı, paylaştığı günlüğü... Paylaşmak istemediklerini zaten otel odasında küller halinde bırakmıştı...

Kapak resmi: VINCENT VAN GOGH

ISBN 978-975-07-0005-7

9 789750 700057